

**การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักเรียน
ระดับประถมศึกษา โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านท่าวัด “คุรุราษฎร์บำรุงวิทย์”
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**

**The Development of Democracy Behavior Enhancing Activities Model for Elementary
Students by Using Participation : A Case Study of Ban Ta Wat “Kururatbamrungwit”
School Under The Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1.**

วิชัย มั่นพลศรี¹⁾ * ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์²⁾ พจมาน ชำนาญกิจ³⁾

Wichai Manphonsri¹⁾ * Bhumbhong Jomhongbhibhat²⁾ Potchaman Chamnankit³⁾

¹⁾ สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Department of Research Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

²⁾ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Assistant Professor, Department of Research Curriculum and Instruction, Faculty of Education,

Sakon Nakhon Rajabhat University

³⁾ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Lecturer, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการ
มีส่วนร่วม 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัยมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ร่วมกันศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2
ร่วมคิด ร่วมวางแผน ขั้นที่ 3 ร่วมดำเนินการให้การสนับสนุน ขั้นที่ 4 ร่วมติดตามและประเมินผล และขั้นที่ 5 ร่วม
ในการรับผลประโยชน์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษา 15 คน ผู้ปกครองนักเรียน 30
คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 130 คน และครู 15 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสังเกต บันทึกการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้ One Way ANOVA

*Corresponding author.

E-mail address: Wichai929@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมประชาธิปไตย ที่สังเคราะห์ได้ มี 5 พฤติกรรม คือ 1) เคารพสิทธิของผู้อื่น 2) เคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง 3) เคารพผู้พูดและผู้ฟัง 4) ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และ 5) ใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีดังนี้ 1) พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ก่อน ระหว่างและหลัง การทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับการปฏิบัติงาน ๆ ครั้ง เป็นระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง และระดับปฏิบัติเป็นประจำ ตามลำดับ 2) พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีคุณลักษณะอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความคิดรอบคอบ และความมีวินัย 4) ครู ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบนี้

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรม พฤติกรรมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aims to 1) synthesize democratic behavior of students' elementary school, 2) develop a model of democratic activities on the elementary school students' behavior, 3) study the effects on model activities to promote democratic behavior on the elementary students. The methodology consist of five steps : Step 1 co-operate to study basic data to seek for problems Step 2 co-operate thinking, planning and create a sense of ownership Step 3 co-operate to engage materials, worker, cost and opinion. Step 4 co- operate monitoring and evaluation to improve and develop. Step 5 co-operates to the benefit all positive and negative. The sample groups were used in this research; The elementary education committees' school were 15, 30 parents, 130 elementary students in Grade 1-6, and 15 teachers. The data were analyzed by using both quantitative and qualitative. The instruments were used in the experiment were questionnaire, observation, learning log and interviews. The statistics employed for analyses of the data consisted of mean and the average standard deviation, analysis of variance using One Way ANOVA.

The results were as follows:

1. The synthesize democratic behavior were 1) esteem to the others, 2) esteem to set of regulations, 3) esteem to spokesman and audience, 4) work together in group and 5) to speak reasonable in discussion, decided and solve problem.

2. The model activities of behavior for elementary students by using the participant model were developed had 5 features were 1) principle, 2) objectives, 3) content, 4) learning process, 5) evaluation

3. The results of the model were developed as follows as: 1) the students were increasingly behavior 2) the students' democratic behavior in during and after the experiment were different statis-

tically significant at the .01 level, 3) The Elementary students had increased another character; such as enthusiasm, cooperation, responsibility, deliberation and discipline, and 4) Teachers, parents, students, education committees' school had satisfied in the model.

Keywords : model activities, democratic behavior, participation

บทนำ

ประเทศไทย ปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค นิติธรรม การใช้เหตุผลและการยอมรับเสียงข้างมาก ที่ต้องเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย

ซึ่งรูปแบบของวิถีประชาธิปไตยนั้นขึ้นอยู่กับ การบ่มเพาะวิถีคิดและวิถีชีวิตของคนในสังคมที่ถ่ายทอด กันมาจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

โดยผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม [1] แต่ปรากฏการณ์ทางสังคมหลายประการ

ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นเด็กไทยทั่วประเทศ พบเด็กไม่ค่อยสนใจการเมือง เพราะการเมืองไทยมีแต่เรื่องวุ่นวาย นักการเมืองทะเลาะกันไม่เป็นประชาธิปไตย [2] นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของร่าง พ.ร.บ.ปรองดองฯ ถูกมองว่าเป็นการนิรโทษกรรมให้ "ทักษิณ" และคดีความต่าง ๆ ของนักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะแจ้งข้อหาจากเหตุสลายการชุมนุมมีอบเสื่อแดงเมื่อปี 2553 คดีทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว [3] และผู้นำฝ่ายค้านที่ถูกข้อหาหนีเกณฑ์ทหาร และใช้เอกสารเท็จสมัครเป็นอาจารย์ ร.ร.นายร้อย จปร. [4] จากที่กล่าวมาถือว่าขาดหลักการที่สำคัญการใช้เหตุผล หรือเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นภาวะอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ จึงจำเป็นและสำคัญยิ่งควรมีการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมประชาธิปไตย มีวิจรรณญาณในการหาแบบอย่างพฤติกรรมประชาธิปไตยที่ดีสำหรับใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม

การปรับพฤติกรรมหรือการเสริมให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยนั้น จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของคนอื่น เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบที่อยู่ในสังคม รวมทั้งเรียนรู้จากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง [5] และ Kazdin (อ้างถึงใน วิลลภา จันทรพิชญ์) [6] ได้เสนอไว้ว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกโดยการเปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐาน เป็นการเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งทฤษฎีการกระทำทางสังคมเอง Reeder (อ้างถึงใน ชูชีพประทุมเวียง) [7] ก็เชื่อว่ามนุษย์จะตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้นเกิดจากความเชื่อและความไม่เชื่อ ซึ่งเป็นเหตุผลให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม และการอบรมกล่อมเกลางทางสังคม (Socialization) จะช่วยสร้างค่านิยม (Value) ความคิด (Ideas) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความเชื่อ (Beliefs) และมักเริ่มในครอบครัวเป็นแห่งแรก แล้วขยายออกไปภายนอก ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เป็นการนำความรู้ประสบการณ์ที่มีมาปรับใช้ให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปรับเปลี่ยนจิตสำนึก เกิดการเรียนรู้ตนเองและชุมชน [8] รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบและการเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่เน้นการมีส่วนร่วม ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังพัฒนาและเสริมสร้างพฤติกรรม กระบวนการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผลในการหาทางเลือกในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม [9]

การพัฒนารูปแบบเพื่อให้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนนั้นจึงต้องบูรณาการกระบวนการเรียนการสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และการปฏิบัติ ผสมกลมกลืนเข้าไปในวิถีชีวิตเป็นการเรียนรู้หลาย ๆ เรื่องในเวลาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องประสานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และไม่แยกออกจากวิถีการดำรงชีวิตของผู้เรียนช่วยให้สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ [10]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบในประเด็นต่อไปนี

3.1 ผลการเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียน ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง

3.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพแบบใช้กลุ่มเป้าหมายเดียววัดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่วมศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย ดังนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน
2. ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประชาธิปไตย แล้วสังเคราะห์
3. จัดทำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ความต้องการเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย

4. ครู ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ตอบแบบสอบถาม

5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์พฤติกรรมประชาธิปไตยที่ได้จากสำรวจ และการศึกษาจากเอกสาร ขั้นที่ 2 ร่วมคิด ร่วมวางแผน ยกย่องรูปแบบฉบับร่าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดรูปแบบ
2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี แล้วกำหนดแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ
3. สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ และยกย่องรูปแบบ
4. วิพากษ์รูปแบบฉบับร่าง โดยครู ผู้ปกครองนักเรียน และกรรมการสถานศึกษา
5. ผู้วิจัยสร้างเอกสารรูปแบบ ปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้ข้อสรุปจากการวิพากษ์ และสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นที่ 3 ร่วมดำเนินการให้การสนับสนุน และทดลองใช้รูปแบบ ดังนี้

1. การหาคุณภาพรูปแบบ และตรวจสอบคุณภาพรูปแบบและเครื่องมือการวิจัย โดยจัดทำเอกสารประกอบการประเมิน เสนออาจารย์

ที่ปรึกษาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะปรับปรุง แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ได้ดังนี้

1.1 รูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม

อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สำนวนความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความ ต้องการของผู้ตอบ และตอนที่ 3 สำนวนความคิดเห็นของผู้ตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยที่นักเรียนแสดงออก ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.89 – 1.00 และมีความเชื่อมั่น 0.90

1.3 แบบสังเกตพฤติกรรมประชาธิปไตย
มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.89 – 1.0

1.4 แบบบันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่
ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้ง เขียนอธิบายเหตุการณ์สำคัญ ๆ
หรือเหตุการณ์ที่ประทับใจที่เกิดขึ้นระหว่างเรียน

2. ทดลองใช้รูปแบบ

2.1 ครูทำความเข้าใจรูปแบบ และการใช้
รูปแบบ

2.2 กำหนดขอบเขตการทดลองใช้รูปแบบ
เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้าน
ท่าวัด “ศุภราชบุรีราษฎร์วิทย์”

1) กลุ่มเป้าหมาย จำแนก ดังนี้ (1)
กรรมการสถานศึกษา 15 คน (2) ผู้ปกครองนักเรียน
30 คน (3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 130 คน
และ (4) ครู 15 คน

2) ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย (1) การ
เคารพสิทธิของผู้อื่น (2) การเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง
(3) การเคารพผู้พูดและผู้ฟัง (4) การร่วมกันทำงาน
เป็นกลุ่ม (5) การใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ
และแก้ปัญหา

3) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบ
ด้วย (1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ
การใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรม
ประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
โดยการมีส่วนร่วม (2) ตัวแปรตาม (Dependent
Variables) คือ พฤติกรรมประชาธิปไตย ใน 5 ด้าน
ดังนี้ เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง
เคารพผู้พูดและผู้ฟัง ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และใช้
เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

4) แบบแผนการทดลอง เป็นการ
ศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพ แบบใช้กลุ่มเป้าหมาย
กลุ่มเดียววัดก่อนทดลอง ระหว่างทดลอง และหลังการ
ทดลอง

2.3 เวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2556 จำนวน 37 ชั่วโมง

2.4 ทดลองใช้รูปแบบ ตามแผนการ
จัดการเรียนรู้และทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 ร่วมติดตามและประเมินผล

พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน และ
คุณลักษณะอื่นๆ ดังนี้

1. ดำเนินการติดตามและประเมินผล

1.1 ก่อนการทดลอง 2 สัปดาห์ ครู
ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ทำการสังเกต
พฤติกรรมโดยใช้แบบสังเกต

1.2 ระหว่างการทดลอง ครูผู้สอน

ทำการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการ
เรียนรู้ และทำการประเมินตามสภาพจริงโดยใช้

แบบสังเกต บันทึกการเรียนรู้ ผลงาน
หรือชิ้นงาน

1.3 หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ ครู
ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ทำการสังเกต
พฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบสังเกต และการสัมภาษณ์

2. เก็บรวบรวมและจัดกระทำข้อมูล สารสนเทศ
ในการใช้รูปแบบ สรุป อภิปรายผล

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
เกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตย ความพึงพอใจ และ
คุณลักษณะอื่นที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยครู กรรมการ
สถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนได้ทำการสังเกต
สัมภาษณ์ หรือตรวจผลงานไว้

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ระดับพฤติกรรมประชาธิปไตยของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนทดลอง ระหว่าง
ทดลอง และหลังการทดลอง หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน
พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถม
ศึกษา ก่อนทดลอง ระหว่างทดลอง และหลังทดลอง
โดยใช้ One Way ANOVA

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
โดยการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการ
เรียนรู้ของนักเรียน การสังเกต และการสัมภาษณ์ ใน
พฤติกรรมประชาธิปไตย ความพึงพอใจและคุณลักษณะ
ด้านอื่น ๆ

3. ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ โดยสังเกตและสัมภาษณ์ความพึงพอใจของครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน

ขั้นที่ 5 ร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้รูปแบบฉบับสมบูรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. สรุปผลการดำเนินงาน โดยการร่วมแสดงผลงาน นิทรรศการ สรุปผลการวิจัย

2. มอบรางวัล เกียรติบัตร ในงานเฉลิมฉลองความสำเร็จ หลังดำเนินการเสร็จทุกขั้นตอน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนได้ 5 พฤติกรรม ดังนี้

1) เคารพสิทธิของผู้อื่น หมายถึง การที่นักเรียนไม่ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าวต่อผู้อื่น ไม่สร้างความรำคาญแก่ผู้อื่น ขออนุญาตหากต้องการใช้สิ่งของของคนอื่น เป็นต้น

2) เคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง หมายถึง การที่นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ตรงต่อเวลาเข้าเรียน ตรงต่อเวลาที่ครูนัดหมาย ยืนตรงเคารพธงชาติ เข้าแถวรับบริการตามลำดับก่อนหลัง ดูแลความสะอาดในห้องเรียน เป็นต้น

3) เคารพผู้พูดและผู้ฟัง หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจฟังเมื่อมีผู้พูด พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ยกมือขออนุญาตก่อนพูด ไม่พูดจาตู่ถูกเยาะเย้ย ล้อเลียนเสียดสีหรือใส่ร้ายผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

4) ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ยอมรับมติของเสียงข้างมาก ปฏิบัติตามมติของกลุ่ม เป็นต้น

5) ใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา หมายถึง การที่นักเรียนอธิบายเหตุผลเมื่อมีการพูด อภิปราย ตอบคำถามหรือตัดสินใจ

ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและปรับปรุงแก้ไขอย่างสมเหตุสมผล เป็นต้น

1.2 ผลการพัฒนาแบบ ได้รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการของแบบ มี 6 ประการ คือ (1) การเรียนรู้เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่ท้าทายอบอุ่นและเป็นมิตร (2) การเรียนรู้เกิดจากการได้รับประสบการณ์ตรงหรือการสังเกตจากตัวแบบ (3) การเรียนรู้เกิดจากผลของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (4) จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางความคิด โดยใช้การพิจารณาเหตุการณ์จากเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม การคิดแบบโยนิโสมนสิการและการเสริมแรง (5) การฝึกการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง (6) วัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้

2) จุดมุ่งหมายของแบบ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย ใน 5 ด้าน คือ (1) เคารพสิทธิของผู้อื่น (2) เคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง (3) เคารพผู้พูดและผู้ฟัง (4) ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม และ (5) ใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

3) เนื้อหาของแบบ ประกอบด้วย (1) การเคารพสิทธิของผู้อื่น (2) การเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง (3) การเคารพผู้พูดและผู้ฟัง (4) การร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม (5) การใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา

4) กระบวนการจัดการเรียนการสอน มี 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจและประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นคัดเลือกประสบการณ์ ตัวแบบ ในการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นนำความรู้สู่การปฏิบัติ ขั้นที่ 4 ขั้นปรับความคิดเปลี่ยนพฤติกรรม ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนผลการเรียนรู้

5) การวัดและประเมินผลของแบบ เป็นการวัดและประเมินตามสภาพจริงจากข้อมูลหลายแหล่ง

1.3 ผลการใช้รูปแบบ

การปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง เป็นระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง และ
ระดับปฏิบัติเป็นประจำ ตามลำดับดังตาราง 1

1) พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน
ก่อน ระหว่างและหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระดับ

ตาราง 1 พฤติกรรมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง จำแนก
เป็นรายด้านและโดยรวม

รายการ	ก่อนเรียน			ระหว่างเรียน			หลังเรียน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. เคารพสิทธิของผู้อื่น	2.55	0.38	ปฏิบัติบางครั้ง	3.77	0.44	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4.69	0.36	ปฏิบัติประจำ
2. เคารพกฎเกณฑ์ข้อตกลง	2.64	0.42	ปฏิบัติบางครั้ง	3.79	0.44	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4.64	0.40	ปฏิบัติประจำ
3. เคารพผู้พูดและผู้ฟัง	2.52	0.40	ปฏิบัติบางครั้ง	3.75	0.44	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4.67	0.42	ปฏิบัติประจำ
4. ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม	2.52	0.36	ปฏิบัติบางครั้ง	3.69	0.38	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4.55	0.38	ปฏิบัติประจำ
5. ใช้เหตุผลในการพูด อภิปราย ตัดสินใจ และแก้ปัญหา	1.98	0.42	ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	2.97	0.46	ปฏิบัติบางครั้ง	4.07	0.46	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
รวม	2.44	0.33	ปฏิบัตินานๆ ครั้ง	3.59	0.36	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	4.52	0.37	ปฏิบัติประจำ

2) พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ระหว่าง การทดลอง และหลังการทดลอง แตกต่างกัน
ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองนักเรียน และ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 2
กรรมการสถานศึกษา ก่อนการทดลอง ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 2 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนการทดลอง ระหว่าง
การทดลองใช้รูปแบบ และหลังทดลองใช้รูปแบบ ตามความคิดเห็นของครู กรรมการสถานศึกษา และ
ผู้ปกครองนักเรียน

พฤติกรรม ประชาธิปไตย	การสังเกต	แหล่งความ แปรปรวน	ผลบวกกำลัง สอง	องศาความ เป็นอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลัง สอง	ค่าสถิติ (F)
รวม	ก่อน ทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	0.143	2	0.072	0.437
		ภายในกลุ่ม	4.864	57	0.085	
		รวม	5.007	59		
	ระหว่าง ทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	1.529	2	0.765	6.928**
		ภายในกลุ่ม	6.292	57	0.110	
		รวม	7.821	59		
	หลังการ ทดลอง	ระหว่างกลุ่ม	3.723	2	1.861	17.915**
		ภายในกลุ่ม	5.922	57	0.104	
		รวม	9.645	59		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F_{2,57} = 2.76$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F_{2,57} = 4.13$)

3) นักเรียนมีคุณลักษณะด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความคิดรอบคอบ และความมีวินัย

4) ครู ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน กรรมการสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบ

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบ โดยใช้การมีส่วนร่วม ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ และตรวจสอบคุณภาพ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งเกิดจากการร่างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบมีการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและพัฒนารูปแบบเป็นระบบสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบของ Joyce และ Weil [11] และทิสนา แคมมณี [12] ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนว่าการจัดเป็นระบบสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ และได้รับการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพแล้วสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้

2.2 ผลการใช้รูปแบบ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1) นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นและมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ โดยพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าระหว่างการทดลอง แสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนได้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบมีหลักการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศที่ทำท่าย อบอุ่นและเป็นมิตรโดยใช้กิจกรรมกลุ่มจัดประสบการณ์ ตัวแบบ เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และปรับพฤติกรรมทางความคิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออก โดยใช้การคิดพิจารณาอย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับทิววรรณ เอี่ยมรักษา [13] ที่ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกก กรุงเทพฯ พบว่า การสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนการสอน เห็น

คุณค่าและความสำคัญของการมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านภาวะธรรม เห็นแบบอย่างจากบุคลากรในโรงเรียน การสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติเป็นประจำ

2) จากการสังเกตระหว่างทดลองพบว่า ในช่วงแรกของการร่วมกิจกรรม นักเรียนยังคงไม่รู้จะทำอย่างไร ไม่มีผู้นำกลุ่ม ไม่มีการพูดคุย อภิปราย หรือประชุมปรึกษาหารือกันในการทำกิจกรรม ผลงานจึงด้อยคุณภาพไป ครูผู้สอนจึงแนะนำและเน้นกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่มทุกครั้งก่อนทำงาน กลุ่มและสอดแทรกข้อสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและพฤติกรรมประชาธิปไตยในกิจกรรมด้วย ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยในตนเองและปรับความคิดจากการได้ร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสนอง อินละคร [14] ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่มีความสามารถละกัน นักเรียนทุกคนเรียนรู้และทำ กิจกรรมร่วมกัน มีการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม ผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคนคือผลสำเร็จของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการมีส่วนร่วมไปใช้อย่างต่อเนื่องกับนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

1.2 โรงเรียนควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อช่วยกันปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้กับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจสามารถนำแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางความคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออก ไปศึกษาเปรียบเทียบกับประสิทธิผลของผู้เรียน ในกลุ่มนักเรียนอื่น

2.2 ควรทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักเรียน โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย ในด้านสามัคคีธรรม

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยผ่านค่ายกิจกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://social.obec.go.th/library/document/democracy/democracy-camp.pdf>. 2554.
- [2] ทีมข่าวไทยรัฐออนไลน์.. โพลชี้เด็กไทยไม่ค่อยสนใจการเมืองเพราะงุนวายน. ไทยรัฐออนไลน์. ค้นเมื่อ 11 มกราคม 2556, จาก www.thairath.co.th/content/edu/319486. 2556.
- [3] ทีมการเมือง. ชิงเหลี่ยมกฎหมาย เดิมพันอำนาจ. ไทยรัฐออนไลน์. ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2556, จาก www.thairath.co.th/column/pol/wikroh/317027. 2556.
- [4] แม่ลูกจันทร์. มาที่ 4 ดวง. ไทยรัฐออนไลน์. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.thairath.co.th/content/384929>. 2556.
- [5] ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ และประยูร บุญใช้. การพัฒนารูปแบบการอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เจตคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สำหรับผู้นำท้องถิ่น. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2549.
- [6] วัลลภา จันท์เพ็ญ. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- [7] ชูชีพ ประทุมเวียง. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2547.
- [8] ชวาลา เวชยันต์. การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- [9] Salvin, R.E. Using Students Team Learning. Batimore : John Hokins University. Center For Research on elementary and middle schools. 1987.
- [10] พัทธินันท์ เสตะจันทร์, ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมที่มีต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมในมหาวิทยาลัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา.
- [11] Joyce, B & Weil, M. Models of Teaching. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall. 1996.
- [12] ทิศนา แหมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550.
- [13] ทิพวรรณ เอี่ยมรักษา. รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านภาวะธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดกก. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 2547.
- [14] สอนง อินละคร. เทคนิคและนวัตกรรมที่ใช้จัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์. 2544. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550.